

Historie Groot Omroepkoor

Deel 15 - Dirigenten

- Ria Raven -

Vanaf het begin van de ontstaansgeschiedenis van het Groot Omroepkoor zijn er heel wat dirigenten voorbij gekomen. Natuurlijk de "eigen" koordirigenten, de "eigen" chef-dirigenten maar ook vele gastdirigenten en ook de orkest-dirigenten in een later stadium van de producties.

Fred Boshart was de eerste, hij werd na zijn overlijden opgevolgd door Henk Milo (geen foto beschikbaar) die echter maar een korte periode voor het koor heeft gestaan. Daarna kwam Meindert Boekel die tot 1979 bij het koor bleef. Uit de eigen gelederen van het koor kwam Frans Müller die al regelmatig waarnam als één van de andere dirigenten afwezig was en hij volgde Antoon Krelage op toen deze met pensioen ging. In die tijd stonden Carel Laout en Cees Scharloo ook nog voor het koor.

Fred Boshart 1950 (links) en rechts Antoon Krelage op een foto uit 1955.

Frans Müller links (foto uit 1968) en Meindert Boekel rechts (foto uit 1965)

Carel Laout links (foto uit 1967) en rechts Cees Scharloo (foto uit 1977)

De koordirigent is in de loop der tijd een veel meer aanwezige persoon geworden en de functie van koordirigent heeft een hele ontwikkeling doorgemaakt. De naamgeving van vroeger, repetitor, inzeper, zul je toch echt niet meer tegenkomen in deze tijd.

In 1975 werd er zelfs een 1e dirigentencursus voor koordirigenten georganiseerd. (Voor orkest-dirigenten bestond al een dergelijke cursus. In 1953 ging de jaarlijkse Internationale Dirigenten Meesterklas Hilversum van start, gevolgd door het Kirill Kondrasjin Concours, dat in 1984, 1988 en 1994 werd gehouden.)

In een artikel in de Volkskrant valt te lezen dat op dinsdagavond 26 augustus 1975 de tweeëntwintigste internationale dirigentencursus van de NOS werd besloten. Aan acht koorleiders werd na afloop door de voorzitter van de Werkgroep Muziek, Manus Willemse, het bijbehorende certificaat uitgereikt. Het was dat jaar de eerste keer dat de cursus in zijn geheel aan de koorsectie was gewijd.

Er was voor de cursisten de mogelijkheid een aantal uren per dag met beroepsmusici te repeteren.

Er werd na afloop van de cursus stevige kritiek geuit door de diverse cursisten op de koor ensembles zoals b.v. de opmerking dat "De top van de amateurwereld deze professionele ensembles voorbijgestreefd zijn". De journalist merkt op dat deze cursist daar wel eens gelijk in zou kunnen hebben omdat deze formaties (Klein Omroepkoor/Radiokoor/Omroep Kamerkoor) de vergelijking met buitenlandse radiokoren in geen enkel opzicht kunnen doorstaan. Felix de Nobel wuift deze kritiek weg. En waarom, dat kunt u in het artikel hieronder lezen.

In een verder archief is geen koordirigentencursus meer te vinden, dus of dit de reden is geweest het bij deze cursus te laten?

In deze tijd komen er ook nieuwe dirigenten in zicht. Het Groot Omroepkoor krijgt voor het eerst een chef-dirigent in de persoon van Kenneth Montgomery. Hij wordt gedurende enkele jaren bijgestaan door Peter Serpenti en Robin Gritton. Van Peter Serpenti hebben wij geen enkele foto uit die tijd in het archief, dus mocht iemand deze wel hebben, dan ontvang ik hem graag.

MEER KOORVORMINGSWERK GEWENST

Kritiek deelnemers op dirigentencursus

MET een openbaar concert in de AVRO-studio te Hilversum werd dinsdagavond de tweentwintigste internationale dirigentencursus van de NOS besloten. Aan acht koorleiders werd na afloop door de voorzitter van de werkgroep Muziek, Manus Willems, het bijbehorende certificaat uitgereikt.

Het was dit jaar de eerste keer dat de cursus in zijn geheel aan de koordirectie was gewijd. Voordien was de NOS-cursus uitsluitend een aanlegplaats voor min of meer ervaren jonge orkestleiders, die gedurende drie weken met de verschillende orkestensembles aan het werk gingen. Waarbij het accent in belangrijke mate viel op de specifieke mogelijkheden die het uitvoeren van hedendaagse muziek met zich meebrengt.

Ook nu was er voor de cursisten de mogelijkheid een aantal uren per dag met beroepsmuzici te repeteren. Drie koorformaties (het Radiokoor, het Klein Radiokoor en het Radio Kamerkoor) stonden de deelnemers die een strenge praktische en theoretische selectie hadden ondergaan, ten dienste. Ook deze keren werd een unieke dank in de literatuur genomen: het studieprogramma liep door alle schilperodes heen en omvatte werken van Da Palestrina en Josquin Desprez tot en met Barber en Stravinsky. Geroutineerde gids tijdens deze muzikale omreis was cursusleider Felix de Nobel.

In hoeverre het werken onder zijn leiding vruchten heeft afgeworpen, liet zich op het slotconcert moeilijk bepalen. De eventuele ontwikkelingen die de cursisten in drie weken hebben ondergaan of in de toekomst, steunend op de ervaring van deze cursus, nog zullen doorsnemen, kan via de momentopname die zich slotoplossing toch enigszins is, niet worden vastgesteld.

Wel kon worden geconstateerd dat de drie Duitse deelnemers stierlijk voor de leg kwamen dan hun Nederlandse collega's. Daar staat tegenover dat hun prestaties in hoge mate werden begunstigd door de keuze van het repertoire. Met Brahms en Bruckner die een expressieve benadering eisen leg je nu eenmaal gemakkelijker meer eer in dan met lastige interpretaties of dito te realiseren composities uit de renaissance of van de hand van Ravel en Debussy.

Gesneden koek

Bovendien bleek dat het romantische idoom gesneden koek was voor

hoog polit te opereren. „De top van de amateurwereld heeft deze professionele ensembles voortbijgestreefd”, zei één van de cursisten me. Hij zou daar wel eens gelijk in kunnen hebben. Dat deze drie formaties de vergelijking met buitenlandse radiokoren — ik denk aan dat uit Zweden onder leiding van Eric Ericson of verschillende Duitse ensembles — in geen enkel opzicht kunnen doorstaan, staat overigens buiten kijf.

„Rommelen in de marge”, zo kenschietste diezelfde deelnemer de cursus. „Aan computationele zaken als zuiverheid, koorclank, discipline, uitspraak en zo iets als gezamenlijk kleur maken, zijn we absoluut niet toe gekomen”.

In een gesprek na afloop van het concert wuift Felix de Nobel die kritiek weg. Weliswaar erkent hij dat de nadruk op interpretatie en slagtechniek is gevallen, maar het is overduidelijk dat hij geen enkele reden aanvoert acht voor het door enkele cursisten gewenste koorvormingswerk. „De klank van onze radio-koren is toch subliem. Die vinden de mensen bij hun eigen koren best niet. Bovendien, het ging erom dat de deelnemers een zo breed mogelijk spectrum van de koormuziek met de beschikbare koren zouden bestuderen. Het was niet de opzet om specialistisch te werk te gaan, daarom hebben we er ook van afgezien om bijvoorbeeld in het oudere repertoire counter-tenors in te schakelen”, aldus De Nobel.

Vershillend

„Voorop stond”, vervolgt hij, „de mensen kennis te laten maken met de specifieke omstandigheden die aan het werken met een beroepskoor verbonden zijn. Dat is nu eenmaal vandaag verschillend van wat ze thuis met hun eigen koren gewend zijn. Het koor leert sneller, de dirigenten kunnen een fase overslaan nu wat dieper op de materie ingaan. Wat me overigens het meeste is opgevallen, is dat iedereen wel een eigen afgerond idee

had over een stuk en hoe het zou moeten klinken, maar dat ze dat idee zo moeilijk met hun handen en ogen konden verduidelijken”.

„Erover praten ging prima, maar het in gebaar laten zien waar het bij dirigenten om gaat, leverde veel problemen op. Ik heb dan ook veel aandacht moeten besteden aan het bijbrengen van een correcte slagtactische en dat was iets waarvan ik gedacht had dat het bij 'n cursus op dit niveau niet nodig zou zijn geweest. Eigenlijk hoorde dat thuis in het kader van wat je de koorcursussen zou kunnen noemen. Ik denk aan de opleiding op de conservatoria of de Thomas-cursus in Den Haag en de tweeverjarige opleiding tot koorleider die door de Federatie van Nederlandse Zangersbonden wordt georganiseerd”, zegt De Nobel, die zich wat de interpretaties betreft, wat op de achtergrond heeft gehouden.

„De ontwikkelingen zijn zo snel gegaan, over de stijlsmerken hebben de jongelui vaak een ander, soms ook beter gefundeerd oordeel dan ik. Heel voorzichtige heb ik mij of soms in gemengd. Zo van, ik heb het altijd op die manier gedaan of, dat zou ik zo doen, maar als je een ander idee hebt is het mij best. Als je je overtuiging maar overtuiging weet over te dragen”.

Hoe ziet De Nobel tenslotte, die ook wat betreft het prettige samewerk en de plezierige sfeer in de groep, zeer tevreden op de cursus terugkijkt, nu niet uit van deze afgesloten periode? „Wel, ik hoop dat de deelnemers een beetje bewust hebben kunnen maken van veel zaken, die ze tot nu toe onbewust wel of niet hebben gedaan”, is zijn commentaar.

Of dat zo is moet de toekomst uitwijzen. In een nabespreking binnenkort gaan de Nobel en de organiserende NOS nog eens om de tafel zitten. Ter evaluatie zal hij met de deelnemers zijn daarbij niet uitgesloten en dat lijkt me, gehoord de in de wandelgangen geleide kritiek, een gevinst kans.

HANS HIERCK